

ПОВЕЉА О ЗЕМЉИ

Преамбула

Налазимо се у критичном тренутку Земљине историје, времену кад човечанство мора одабрати своју будућност. Будући да свет постаје све повезанији и ломљивији, будућност истодобно представља велику опасност и велико обећање. Како бисмо могли напредовати морамо схватити да уза сву величанствену разноликост култура и облика живота јесмо једна људска породица и једна заједница на Земљи која дели исту судбину. Морамо се повезати како бисмо створили одрживо глобално друштво утемељено на поштивању природе, општих људских права, економске правде и културе мира. За остварење тог циља неопходно је да ми, народи Земље, објавити одговорност једни према другима, према широј заједници живота и будућим нараштајима.

Земља, наш дом

Човечанство је део огромног свемира који се развија. Земља, наш дом, оживљена је јединственом животном заједницом. Силе природе чине егзистенцију захтевном и несигурном пустоловином, али Земља осигурава увјете неопходне за еволуцију живота. Способност обнове животне заједнице и благостање човечанства овисе о очувању здраве биосфере са свим њезиним еколошким системима, богатом разноврсношћу биљака и животиња, плодним тлом, чистом водом и чистим ваздухом. Глобална околина и њени ограничени извори заједничка су брига свих људи. Заштита Земљине виталности, разноликости и лепоте света је обавеза.

Глобална ситуација

Превладавајући облици производње и потрошње узрокују уништавање околине, исцрпљивање извора и масовно истребљење врста. Заједнице су нарушене. Добробити од развоја не деле се праведно, а јаз између богатих и сиромашних проширује се. Неправда, сиромаштво, незнање и насилни сукоби раширени су посвуда те узрокују велику патњу. Досад невиђен пораст људске популације преоптеретио је еколошке и друштвене системе. Угрожени су темељи глобалне безбедности. Ова су кретања погубна - али нису неизбјежна.

Предстојећи изазови

Избор је на нама: створити глобално партнерство како би бринули за Земљу и једни за друге, или ризиковати властито уништење разноликости живота. Потребно је темељито променити наше вриједности, установе и начин живота. Морамо схватити да након што задовољимо наше основне потребе, људски развој значи пре свега више бити, а не више имати. Поседујемо знање и технологију којима можемо бринути за све и смањити наш утјецај на околину. Појава глобалног цивилног друштва ствара нове могућности за изградњу демократског и хуманог света. Еколошки економски, политички, друштвени и духовни изазови који леже пред нама међусобно су повезани те заједнички можемо пронаћи инклузивна решења.

Општа одговорност

Како бисмо остварили ове тежње морамо одлучити живети са осећајем опште одговорности, поистовјећујући се с целом земаљском заједницом као и с нашим локалним заједницама. Ми смо истодобно грађани различитих земаља и грађани једног света у којем су локално и глобално повезани. Свако сноси део одговорности за садашње и будуће благостање људске породице и ширег живог света. Дух људске солидарности и сродства са свим облицима живота јача кад живимо с осећајем дубоког поштовања за мистериј постојања, са захвалношћу за дар живота и понизношћу у погледу положаја у природи.

Журно нам је потребна заједничка визија основних вредности која ће представљати темељ за светску заједницу у настајању. Зато заједнички и испуњени надом утврђујемо следећа начела одрживог начина живота као општи стандард по којему се може равнати и процењивати владање сваког појединца, организације, пословне твртке, владе и транснационалне установе.

Начела

I. Поштивање и брига за заједницу живота

1. Поштивати Земљу и живот у свој његовој различитости

- а. Схватити да су сва бића међузависна и сваки облик живота драгоцен без обзира на његову корист за људска бића.
- б. Учврстити веру у урођено достојанство свих људских бића те у интелектуални, умјетнички, етички и духовни потенцијал човјечанства.

2. Бринути за заједницу живота с разумевањем, саосећањем и љубављу

- а. Прихватити да уз право поседовања, управљања и употребе природних ресурса долази дужност спречавања оштећења околине те заштите људских права.
- б. Потврдити да са већом слободом, знањем и моћи долази већа одговорност за унапређење општег добра.

3. Градити демократска друштва која су праведна, партиципативна, одржива и миротворна

- а. Осигурати да заједнице на свим нивоима обезбеђују људска права и основне слободе те омогућити свакоме да оствари свој пуни потенцијал.
- б. Промовисати друштвену и економску правду, омогућујући свима да остваре и осигурају добронамерно уздржавање које је еколошки одговорно.

4. Заштитити Земљино богатство и лепоту за садашње и будуће нараштаје

- а. Прихватити да је слобода деловања сваког нараштаја одређена потребама будућих нараштаја.
- б. Преносити будућим нараштајима вредности, традиције и установе које подржавају дугорочни процват људских и еколошких заједница на Земљи.

За испуњење ових четирију великих обвеза неопходно је слиједеће:

II. Еколошки интегритет

5. Заштитити и обновити интегритет еколошких система посвећујући посебну пажњу биолошкој разноликости и природним процесима који одржавају живот

а. Усвојити на свим нивоима планове и прописе о одрживом развоју који очување и обнову околине чине саставним делом свих развојних иницијатива.

б. Успоставити и чувати одрживе природне резервате и резервате биосфере, укључујући ненастањене пределе и морска подручја, како би се заштитили системи који подржавају живот на Земљи, одржала биолошка разноликост и очувало наше природно наслеђе.

в. Унапређивати опоравак угрожених врста и екосистема.

г. Надзирати и искоријенити неизворне или генетски измијењене организме штетне за аутохтоне врсте и околину те спречити стварање таквих штетних организама.

д. Управљати употребом обновљивих извора као што су вода, тло, шумски производи и морски живот на начине којима се не прелази њихова стопа обновљивости те се штити здравље екосистема.

ђ. Управљати вађењем и употребом необновљивих извора као што су минерали и фосилна горива на начине којима се њихово исцрпљивање своди на најмању могућу меру и не наноси штета околини.

6. Спречавање уништавања околине као најбоља метода њене заштите, а ако је знање о томе ограничено, примена мера предострожности.

а. Предузимати акције да се избегне могућност озбиљног или непоправљивог оштећења околине чак и кад су научна сазнања о томе непотпуна или нејасна.

б. Ставити терет доказа на оне који тврде да предложена активност неће изазвати значајну штету за околину те учинити починиоце штете правно одговорнима за оштећење околине.

в. Обезбедити да се при одлучивању узимају у обзир свеукупне, дугорочне, непосредне, далекосежне и глобалне последице људских активности.

г. Спречити загађивање било којег дела околине и не допустити нагомилавање радиоактивних, токсичних или других опасних материја.

д. Избегавати војне активности које оштећују околину.

7. Прихватити начине производње, потрошње и репродукције који штите Земљине регенеративне способности, људска права и бољитак заједнице.

а. Смањити употребу, поновно употребљавати те рециклирати материјале који се користе у системима производње и потрошње те обезбедити асимилацију преосталог отпада путем еколошких система.

б. Енергију користити штедљиво и делотворно, ослањајући се све више на обновљиве изворе као што су сунце и ветар.

в. Унапређивати развој, примену и праведну расподелу еколошки прихватљивих технологија.

г. Укључити све еколошке и друштвене трошкове производа и услуга у њихову продајну цену те омогућити потрошачима да препознају производе који задовољавају највише друштвене и еколошке стандарде.

д. Обезбедити општи приступ здравственој бризи који потиче репродуктивно здравље и

одговорну репродукцију.

ђ. Прихватити животне стилове који наглашавају квалитет живота и материјално стање у свету који има своја ограничења.

8. Унапређивати проучавање еколошке одрживости и ширити отворену размену и широку примену стеченог знања

а. Подржавати међународну научну и техничку сарадњу за одрживост, посвећујући посебну пажњу потребама земаља у развоју.

б. Препознати и очувати традиционална знања и духовну мудрост у свим културама које придоносе заштити околине и људском благостању.

в. Обезбедити да информације од кључне важности за људско здравље и заштиту околине, укључујући информације из генетике, остану доступне јавној сфери.

III. Друштвена и економска правда

9. Искоренити сиромаштво као етички, друштвени и еколошки императив

а. Гарантовати право на питку воду, чист ваздух, сигурну исхрану, незагађено тло, кров над главом и сигурне хигијенске увјете обезбеђењем потребних националних и међународних средстава.

б. Оснаживати свако људско биће образовањем и потребним средствима да обезбеди одржив животни стандард те омогући социјалну сигурност и систем социјалног осигурања за оне који нису у стању уздржавати сами себе.

в. Афирмисати занемарене, заштитити рањиве, служити онима који пате и омогућити им да развију своје способности и остваре своје тежње.

10. Обезбедити да економске активности и установе на свим нивоима унапређују људски развој на праведан и одржив начин

а. Унапредити праведну расподелу богатства унутар појединих земаља и између њих.

б. Повећати интелектуалне, финансијске, техничке и друштвене ресурсе земаља у развоју и ослободити их њиховог тешког међународног дуга.

в. Обезбедити да сва трговина подржава одрживу употребу ресурса, заштиту околине и напредне радне стандарде.

г. Захтевати од мултинационалних корпорација и међународних финансијских организација да транспарентно делују у циљу јавног добра те их учинити одговорним за последице њихових активности.

11. Потврдити равноправност и једнакост сполова као предувјет одрживог развоја те обезбедити општи приступ образовању, здравственој бризи и економским могућностима.

а. Обезбедити поштовање људска права жена и девојчица те стати на крај сваком насиљу над њима.

б. Унапредити активну партиципацију жена у свим аспектима економског, политичког, цивилног, друштвеног и културног живота као потпуних и равноправних партнера, доносиоца одлука, вођа и корисника повластица.

в. Јачати породице те омогућити безбедност и неопходну бригу свим члановима породице.

12. Подржати права свих, без дискриминације, на природно и друштвено окружење које потврђује људско достојанство, физичко здравље и духовно благостање, уз посвећивање посебне пажње и правима староседилачког становнштва и мањина
- а. Укинути дискриминацију у свим облицима, као што је она заснована на раси, боји коже, полу, сполној оријентацији, религији, језику те националном, етичком или друштвеном пореклу.
 - б. Потврдити права староседилачких народа на њихово веровање, знање, земљу и ресурсе те њихову са тиме повезану праксу одрживог начина живљења.
 - в. Поштовати и подржавати младе људе наших заједница, омогућујући им да испуњавају своју битну улогу у стварању одрживих друштава.
 - г. Заштитити и обновити знаменита места од културне и духовне важности.

IV. Демократија, ненасиље и мир

13. Јачати демократске установе на свим нивоима те обезбедити транспарентност и одговорност у управљању, инклузивну партиципацију у одлучивању те приступ правди
- а. Подржати право свих да примају јасне и правовремене информације о еколошким питањима те свим развојним плановима и делатностима које могу утицати на њих или у којима имају своје интересе.
 - б. Подржати локално, регионално и глобално цивилно друштво те унапређивати осмишљену партиципацију свих заинтересованих појединаца и организација у одлучивању.
 - в. Заштитити права на слободу мишљења, изражавања, мирног окупљања, удруживања и неслагања.
 - г. Успоставити делотворан приступ управним и независним судским поступцима, укључујући правне лекове те накнаду за оштећење околине и претњу такве штете.
 - д. Уклањати корупцију у свим јавним и приватним установама.
 - ђ. Јачати локалне заједнице, омогућавајући им да брину за свој околиш, те пренети одговорност за заштиту околине на оне нивое власти које је могу најделотворније испунити.
14. Интегрисати знања, вредности и вештине потребне за одрживи начин живота у формално образовање и цело животно учење
- а. Обезбедити свима, особито деци и младима, образовне могућности које их оснажују за активни допринос одрживом развоју.
 - б. Унапређивати допринос умјетности те хуманистичких и природних наука образовању за одрживост.
 - в. Јачати улогу масовних медија у подизању свести о еколошким и друштвеним изазовима.
 - г. Препознати важност моралног и духовног образовања за одрживи начин живота.
15. Односити се према свим живим бићима с поштовањем и обазривошћу
- а. Спречити окрутност према домаћим животињама и заштитити их од патње.
 - б. Заштитити дивље животиње од метода лова, хватања у замку и риболова које узрокују изразиту, дуготрајну или непотребну патњу.
 - в. Избећи или у највећој могућој мери онемогућити хватање или уништавање врста које нису циљ лова или риболова.

16. Унапређивати културу подношљивости, ненасиља и мира.

а. Унапређивати и подржавати међусобно разумевање, солидарност и сарадњу међу свим народима те унутар појединих земаља и између њих.

б. Применити свеобухватне стратегије за спречавање насилних сукоба те користити сарадњу приликом управљања и решавања еколошких сукоба и других спорова.

в. Демилитаризовати системе националне безбедности до нивоа одбране која не упућује изазов другима и пренаменити војне ресурсе у мировне сврхе, укључујући еколошку обнову.

г. Укинути нуклеарно, биолошко и токсично оружје те друго оружје за масовно уништење.

д. Обезбеђивати да коришћење орбиталног и отвореног свемира подржава заштиту околине и мира.

ђ. Схватити да је мир свеукупност коју стварају исправни односи са самим собом, другим људима, другим културама, другим облицима живота, Земљом и широм целином које су сви део.

Пут напред

Као никад досад у историји заједничка судбина позива нас да кренемо у потрагу за новим почетком. Та је обнова обећање садржано у начелима Повеље о Земљи. За испуњење тога обећања морамо се посветити усвајању и унапређивању вредности и циљева Повеље.

То изискује промјену ума и срца. Изискује нови осјећај глобалне међусобне овисности и опште одговорности. Морамо маштовито развијати и примењивати визију одрживог начина живота на локалном, националном, регионалном и глобалном нивоу. Наша културна разноликост драгоценост је наслеђе и различите културе наћи ће властите посебне начине остварења визије. Морамо продубити и проширити глобални дијалог који је потакнуо стварање Повеље о Земљи, јер имамо пуно за научити из непрестаног заједничког трагања за истином и мудрошћу.

Живот често подразумева напетости између важних вредности. То може значити доношење тешких избора. Међутим, морамо наћи начине уравнотежења различитости и јединства, очувања слободе и заједничког добра, краткорочних и дугорочних циљева. Сваки појединац, породица, организација и заједница имају важну улогу. Уметност, наука, религије, образовне установе, медији, пословни свет, невладине организације и владајуће структуре сви су позвани да понуде водство. Партнерство власти, цивилног друштва и пословног света од посебне је важности за делотворно управљање.

У сврху изграђивања одрживе глобалне заједнице, земље света морају обновити свој завет дан Уједињеним народима, испунити своје обавезе по постојећим међународним споразумима и подржати примену начела Повеље о Земљи путем међународног правно обавезујућег инструмента о околини и развоју.

Нека наше вријеме буде запамећено по буђењу новог поштовања за живот, чврстој решености за постизањем одрживости, убрзању борбе за правду и мир те радосном слављењу живота.

Извор: [www. www.EarthCharter.org](http://www.EarthCharter.org)

Обрадио, превео и прилагодио:

Нијаз Делеут Кемо, координатор,

Еко Центар “ Чарлс Дарвин ”, пп 34., Нови Винодолски, 51250 ХРВАТСКА

Коректор:

Барбара Калањ Бутковић, директор,

Народна читаоница и књижница, Трг Винодолског закона 1., Нови Винодолски 51250 ХРВАТСКА